

Toen was het van mening geweest dat de vraag of Indonesië zich desgewenst van het koninkrijk kon afscheiden, te zijner tijd aan arbitrage kon worden onderworpen, *nu* werd, zulks op advies van van Mook, de zaak anders gesteld: die eventuele arbitrage zou niet betrekking hebben op de vraag *of* maar op de vraag *wanneer* dat afscheidingsrecht zou worden erkend. Een belangrijk punt in het onderhandelingsaanbod dat aan het kabinet-Sjahrir zou worden voorgelegd! Overigens besloot het kabinet, ten aanzien van de volksvertegenwoordiging voorzichtiger (en zorgvuldiger) te opereren dan het in december had gedaan: het gehele aanbod werd op 7 februari kenbaar gemaakt aan beide Kamers van de Voorlopige Staten-Generaal die daartoe in geheime zitting bijeenkwamen. Er bestaat van die zitting geen verslag – wèl weten wij dat het verloop der discussies van dien aard was dat het kabinet menen mocht, de steun te hebben van een meerderheid der Kamerleden. In het Nederlandse perspectief hield zijn aanbod een stap in van historische betekenis: wat vóór de Tweede Wereldoorlog door geen minister ooit voor wenselijk was gehouden, wat het kabinet-Gerbrandy in de herfst van '42 uitdrukkelijk had afgewezen en wat drie jaar later als reactie op de uitroeping van de Republiek door het kabinet-Schermerhorn niet eens was overwogen, zou nu aan de Indonesische nationalisten worden aangeboden: erkenning, zij het niet onmiddellijk en met een slag om de arm (de arbitrage), van Indonesië's recht op zelfbeschikking.

★

Die regeringsvoorstellen waren voor de Indonesische nationalisten onaanvaardbaar, zulks om vijf redenen. Ten eerste werd de Republiek Indonesië niet genoemd. Ten tweede werd, zonder dat op een Rijksconferentie werd gewacht, door Nederland nu al geschetst hoe de structuur van het nieuwe koninkrijk zou zijn. Ten derde zou Indonesië opgesplitst worden in een federatief geheel van deelstaten dat, zo meenden de nationalisten, Nederland rijke mogelijkheden zou bieden voor een verdeel-en-heers-politiek. Ten vierde werd de mogelijke onafhankelijkheid naar een tijdstip verschoven dat zo ver weg lag dat niemand er zeker van kon zijn dat het inderdaad tot die onafhankelijkheid zou komen. Ten vijfde werd die mogelijke onafhankelijkheid niet royaal aangeboden maar aan een door Nederland eenzijdig op te leggen opschortingsmogelijkheid gebonden: de arbitrage.